

Notă Informativă

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică; Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile; Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică; Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat de către Ministerul Energiei.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Guvernul Republicii Moldova, prin Programul său de activitate „Moldova prosperă, sigură, europeană”, intenționează să înființeze un sector energetic competitiv și durabil din punctul de vedere al mediului, integrat în infrastructura europeană și pe piețele energetice, care să asigure un nivel adecvat de securitate energetică a țării, în care consumatorii să aibă acces la energie de calitate în condiții echitabile, transparente și nediscriminatorii, la prețuri accesibile.

Dezvoltarea sectorului energetic este parte a procesului de dezvoltare sustenabilă a Republicii Moldova, iar creșterea eficienței energetice și integrarea surselor regenerabile de energie în sistemul energetic al țării sunt primordiale în decarbonizarea sectorului energetic național.

Pentru a îndeplini aceste obiective, Moldova s-a angajat să își alinieze politicile, cât mai mult posibil, la obiectivele generale ale politicii UE în domeniul energiei și al climei, astfel cum sunt definite de pachetele legislative recente ale UE (Pactul verde, Fit for 55, RE Power EU), Acordul de la Paris, precum și angajamentele ce rezidă din statutul de parte contractantă a Tratatului Comunității Energetice (TCE).

Republica Moldova de rând cu alte țări axate pe constrângerile dezvoltării cu emisii reduse de carbon, prin semnarea Acordului Climatic de la Paris, aderarea la TCE, inclusiv alte tratate internaționale, și-a asumat obligația de a menține, proteja și ameliora calitatea mediului, precum și de a promova utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale, în special prin promovarea eficienței energetice, a energiei produse din surse regenerabile și majorarea gradului de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES).

Obiectivele cu tangență de atenuare a emisiilor de gaze cu efect de seră, sunt stipulate în mai multe documente de politici și acte normative naționale, inclusiv: Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică, Legea nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și altele. Acțiunile de atenuare și adaptare climatice sunt fundamentale și pentru realizarea tuturor celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă.

Ca parte contractantă a TCE, conform angajamentelor asumate, Republica Moldova trebuie să promoveze energia durabilă, competitivă și sigură în vederea realizării principalelor obiective strategice a dezvoltării durabile pe termen lung și monitorizării progreselor consumului de energie asupra mediului, precum și reducerii schimbărilor climatice.

Pentru a atinge obiectivul de reducere a emisiilor de GES, Republica Moldova trebuie să creeze un cadru juridic și economic comun pentru domeniul energetic, în special sectoarele de energie electrică, petrol și gaze naturale, pentru a promova utilizarea energiei regenerabile, a crește eficiența energetică, precum și a îmbunătăți și a reduce impactul asupra mediului înconjurător.

Lipsa prevederilor de reglementare a unui mecanism integrat de guvernare în domeniul energiei și a acțiunii climatice, precum și lipsa reglementărilor privind elaborarea și implementarea planurilor

naționale integrate privind energia și clima concepute pentru a îndeplini obiectivele energetice și angajamentele pe termen lung asumate în legătură cu emisiile de GES, împiedică tranziția echitabilă și corectă către o economie verde, neutră din punct de vedere climatic și competitivă, conformă obiectivelor Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" și angajamentelor internaționale.

În acest context, întru realizarea dezideratelor enunțate supra, elaborarea cadrului normativ primar pentru punerea în aplicare a mecanismului de guvernare energetică și a acțiunilor climatice, care va asigura îndeplinirea obiectivelor politicii privind energia și clima, prin elaborarea și implementarea planurilor și măsurilor în acest sens, sunt asigurate prin proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, prin care se transpune parțial Regulamentul UE nr. 2018/1999 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2018 privind guvernarea uniunii energetice și a acțiunilor climatice, în varianta adaptată și aprobată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. D/2021/14/MC-EnC.

Un alt spectru de reglementări ce necesită a fi reflectate în cadrul normativ național vizează contextul asigurării transpunerii în legislația națională a acquis-ului Comunității Energetice aferente Regulamentului UE nr. 347/2013 al Parlamentului European și Consiliului din 17 aprilie 2013 privind liniile directoare pentru infrastructurile energetice transeuropene, în versiunea adaptată și aprobată prin Deciziile Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. D/2015/09/MC-EnC și nr. 2021/11/MC-EnC. Or, Republica Moldova, ca parte contractantă la TCE, urma până la 1 ianuarie 2017 să transpună în legislația națională, Regulamentul UE nr. 347/2013 privind liniile directoare pentru infrastructurile energetice transeuropene (în continuare - *Regulamentul UE nr.347/2013, în versiunea adaptată*).

Regulamentul UE nr.347/2013, în versiunea adaptată, vizează, în principal:

- a) identificarea proiectelor de interes comun necesare pentru implementarea coridoarelor și a domeniilor prioritare care se încadrează în categoriile de infrastructură energetică din sectorul electroenergetic, al gazelor naturale, al produselor petroliere, precum și în legătură cu dezvoltarea rețelelor inteligente, prevăzute în anexa I din Regulamentul UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată;
- b) facilitarea implementării prompte a proiectelor de interes comun, prin fluidizarea, coordonarea mai apropiată și accelerarea procedurilor de autorizare și prin îmbunătățirea participării publicului;
- c) stabilirea de norme și linii directoare privind alocarea transfrontalieră a costurilor și oferirea de stimulente legate de risc pentru proiectele de interes comun;
- d) stabilirea condițiilor de eligibilitate pentru proiectele de interes comun care vor beneficia de asistență financiară prin aplicarea instrumentelor financiare disponibile în cadrul Comunității Energetice.

În contextul prevederilor Regulamentului UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, potențialele proiecte de interes comun din cadrul Comunității Energetice se identifică în urma evaluării proiectelor de infrastructură energetică depuse de dezvoltatorii proiectelor respective, în baza unor criterii expres stabilite în Regulamentul UE și cu respectarea procedurii definite în cadrul TCE. Lista proiectelor de infrastructură energetică care intră în categoria proiectelor de interes comun se aprobă de Consiliul Ministerial în conformitate cu procedura descrisă în Regulamentului UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată.

Statutul de proiect de interes comun în cadrul Comunității Energetice se acordă proiectelor de infrastructură energetică de către instituțiile relevante stabilite în cadrul TCE, în conformitate cu procedura prestabilită la nivelul Comunității Energetice. Totodată, pentru ca un anumit proiect de

infrastructură energetică să fie inclus în lista potențialelor proiecte de interes comun, acesta urmează a fi aprobat de țările care au statut de parte contractantă la TCE sau de stat membru al UE și pe teritoriul cărora urmează a fi amplasat obiectul de infrastructură energetică.

Prin Decizia Consiliului Ministerial nr. D/2018/11/MC-EnC din 29.11.2018 a fost completată lista proiectelor de interes comun din cadrul Comunității Energetice, care conține proiecte de infrastructură energetică în sectorul electroenergetic, gazelor naturale și produselor petroliere, identificate și evaluate în conformitate cu principiile stabilite în Regulamentul UE nr.347/2013, în versiunea adaptată. În lista respectivă au fost incluse și proiecte de infrastructură energetică, care în final sunt implementate pe teritoriul Republicii Moldova, și anume: proiectul privind construcția LEA 400 kV Vulcănești-Isaccea, proiectul privind construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău și proiectul privind asigurarea fluxului invers pe direcția Trans-Balcanică (Moldova – Ucraina).

De remarcat că, legislația Republicii Moldova nu stabilește careva mecanisme specifice sau principii care să asigure implementarea proiectelor de interes comun în cadrul Comunității Energetice și a proiectelor de interes reciproc, în conformitate cu cerințele stabilite în Regulamentul menționat, în versiunea adaptată, și care vizează, în principal, facilitarea implementării proiectelor de interes comun, stabilirea de norme specifice pentru alocarea transfrontalieră a costurilor și oferirea de stimulente legate de risc pentru proiectele menționate.

În Republica Moldova, dezvoltarea proiectelor de infrastructură energetică se caracterizează prin mai multe etape, în cadrul cărora dezvoltatorii de proiecte urmează să obțină o serie de acte și să întreprindă anumite acțiuni specifice în vederea construcției și admiterii în exploatare a obiectelor de infrastructură energetică. Din acest motiv, procesul de dezvoltare a proiectelor de infrastructură energetică este unul destul de complex, fiind reglementat de mai multe acte normative, în special în domeniul energiei, al construcțiilor, al securității industriale și al mediului. De asemenea, Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, stabilește în art. 30-31 o serie de principii speciale ce țin de asigurarea finanțării, dezvoltării, modernizării, exploatării și/sau a întreținerii obiectelor de infrastructură energetică de importanță strategică. Mai mult ca atât, sintagma “obiect de infrastructură energetică de importanță strategică”, utilizată în Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, se referă exclusiv la interconexiuni sau la rețelele electrice de transport sau la rețelele de gaze naturale și nu include toate obiectele de infrastructură la care se referă noțiunea de “proiect de interes comun în cadrul Comunității Energetice”, definită în Regulamentul UE nr. 347/2013. Respectiv, aplicarea Legii nr.174/2017 cu privire la energetică, în redacția în vigoare, nu poate asigura implementarea prevederilor Regulamentului UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, inclusiv în partea ce ține de categoriile de obiecte de infrastructură energetică determinate ca fiind relevante pentru proiectele de interes comun în cadrul Comunității Energetice și a proiectelor de interes reciproc.

De asemenea, prevederile Legii nr.174/2017 nu stabilesc diferențieri între proiectele naționale și proiectele de infrastructură ce pot fi dezvoltate în comun cu țările vecine. Prin urmare, orice proiect de infrastructură urmează să parcurgă toate etapele naționale de autorizare și de obținere a permiselor necesare, existând riscul ca progresul să nu fie susținut și de autoritățile din țările vecine, ceea ce poate duce la riscul realizării unor investiții în infrastructura energetică fără ca segmentul din țara vecină să fie finalizat în timp util.

De aceste considerente, sunt necesare reguli clare și transparente pentru alocarea transfrontalieră a costurilor, în vederea accelerării investițiilor în infrastructura transfrontalieră și în proiectele cu un impact transfrontalier.

În contextul celor expuse, legislația națională a Republicii Moldova necesită a fi completată pentru a asigura transpunerea și implementarea Regulamentului UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, în special în ceea ce privește facilitarea implementării proiectelor de interes comun în cadrul Comunității Energetice și a proiectelor de interes reciproc, alocarea transfrontalieră a costurilor aferente implementării acestora, stabilirea principiilor de evaluare a riscurilor asociate și oferirea de stimulente legate de riscurile identificate pentru proiectele de interes comun, elemente care în prezent nu sunt reglementate în cadrul normativ.

De asemenea, în cadrul consultării Secretariatului Comunității Energetice (SCE) cu privire la Proiectul legii de modificare, SCE a recomandat cu privire la incorporarea în Proiectul legii a cât mai multe prevederi din Regulamentul UE nr. 869/2022 și care înlocuiește Regulamentul 347/2014. Astfel, în proiect au fost introduse unele elemente din Regulamentul UE nr. 869/2022, conform celor menționate mai jos.

În contextul soluționării celor invocate supra, în scopul asigurării transpunerii acquis-ului Comunității Energetice, s-a decis elaborarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative, care să asigure conformitatea și implementarea corespunzătoare a acquis-ului Comunității Energetice, în special a Regulamentului UE nr. 347/2013 și a unor elemente din Regulamentul UE nr. 869/2022, precum și a Regulamentului (UE) 2018/1999 privind governanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

Astfel, potrivit clauzei de armonizare, proiectul de lege transpune parțial:

- Regulamentul UE nr. 2018/1999 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2018 privind governanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 663/2009 și (CE) nr. 715/2009 ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Directivelor 94/22/CE, 98/70/CE, 2009/31/CE, 2009/73/CE, 2010/31/UE, 2012/27/UE și 2013/30/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Directivelor 2009/119/CE și (UE) 2015/652 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 525/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (Text cu relevanță pentru SEE), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 328 din 21 decembrie 2018, în varianta adaptată și aprobată prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice nr. D/2021/14/MC-EnC;

- Regulamentul UE nr. 347/2013 al Parlamentului European și Consiliului din 17 aprilie 2013 privind liniile directe pentru infrastructurile energetice transeuropene, de abrogare a Deciziei nr. 1364/2006/CE și de modificare a Regulamentelor CE nr. 713/2009, nr. 714/2009 și nr. 715/2009, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii europene L 115 din 25 aprilie 2013, în versiunea adaptată și aprobată prin Deciziile Consiliului Ministerial nr. D/2015/09/MC-EnC și nr. 2021/11/MC-EnC.

În context, în scopul descrierii gradului de compatibilitate a prevederilor incluse în proiect, au fost elaborate Tabelele de concordanță ale acestuia, corespunzător fiecărui act UE transpus.

Totodată, conform celor menționate mai sus, în proiect au fost introduse elemente ce țin de Regulamentul UE nr. 2022/869 privind liniile directe pentru infrastructurile energetice transeuropene, în special în partea ce ține de definirea proiectelor CE și IR, lista infrastructurii energetice eligibile, precum și în partea ce ține de procesul de autorizare și monitorizare a proiectelor CE și IR, etc. Cu toate acestea, la moment este oportun de stipulat în clauza de armonizare cu privire la transpunerea anumitor prevederi din Regulamentul UE nr. 2002/869, întrucât la nivelul Comunității Energetice (CE) nu a fost

elaborată variantă adaptată a Regulamentului respectiv, în speță cu privire la procedura examinării proiectelor de infrastructură energetică în cadrul CE și ale monitorizării implementării realizării proiectelor CE sau IR de către (SCE) și grupurile relevante.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Principalele prevederi ale proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative, vizează:

I. *Reglementarea aspectelor ce țin de mecanismul de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice;*

II. *Crearea cadrului normativ pentru facilitarea dezvoltării proiectelor de infrastructură energetică, cu impact transfrontalier.*

III. *Includerea s. Lipoveni și s. Topala, r-nul Cimișlia Legea nr. 120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești–Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești a fost adoptată în vederea implementării Proiectului de interconectare a rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România Faza I.*

Cu referire la **I categorie de reglementări**, evocăm că prin intervenția propusă va fi creat cadrul juridic pentru punerea în aplicare a mecanismului de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice.

Punerea în aplicare a mecanismului de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice, bazat pe comasarea documentelor de politici din domeniile energie și climă, în special, Strategia de dezvoltare cu emisii reduse pe termen lung, Planul național integrat privind energia și clima (PNIEC), Raportul național integrat privind energia și clima (RNIP) și aranjamente de monitorizare integrată de către Secretariatul Comunității Energiei, presupune o reducere semnificativă a sarcinii administrative și a complexității pentru părțile nemijlocit implicate, stimularea cooperării la nivel regional și local pentru atingerea eficace a obiectivelor axate pe constrângerile dezvoltării cu emisii reduse de carbon, care vor asigura o dezvoltare durabilă de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale.

Principalele prevederi ale proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative, vizează completarea Legii nr.174/2017 cu privire la energetică, cu prevederi aferente:

- creării mecanismului de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice, care va asigura stabilirea obiectivelor de politică privind energia și clima, prin elaborarea și implementarea planurilor și măsurilor specifice, precum și va contribui la monitorizarea progreselor realizate;

- stabilirea prevederilor referitoare elaborarea și aprobarea PNIEC, care va constitui documentul principal de planificare strategică, la care se aliniază alte planuri sectoriale și documente de politici. Primul PNIEC vizează perioada 2025-2030 și ulterior, perioade de zece ani începând din 2031 până la 2040;

- stabilirea prevederilor referitoare la conținutul PNIEC. Astfel, PNIEC va conține obiective principale și contribuțiile naționale pentru următoarele cinci dimensiuni:

- 1) securitatea energetică;
- 2) piața internă a energiei;
- 3) eficiența energetică;
- 4) decarbonizarea; și
- 5) cercetarea, inovarea și competitivitatea.

- reglementarea aspectelor privind raportarea prin intermediul RNIP;
- reglementarea aspectelor privind informarea și asigurarea participării publicului și instituțiilor interesate la implementarea mecanismului de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice.

Subsidiar, în contextul stabilirii în Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, a cadrului normativ aferent mecanismului de guvernare energetică și a acțiunilor climatice, este necesar de corelat aspectele ce vizează documentele de politici ce vor fi elaborate în acest sens (în special PNIEC), prin reglementare uniformizării acestor documente de politici, în alte legi cu relevanță în domeniul energiei. Astfel, se propun modificări la mai multe legi, după cum urmează: Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, Legea nr. 139/2018 cu privire la eficiența energetică; Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile; Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică; Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale.

Cu referire la a **II categorie de reglementări**, propuse prin proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, evocăm că acestea prevăd completarea Legii nr.174/2017 cu privire la energetică, cu reglementări, principii și mecanisme specifice care vor contribui în mod esențial la promovarea și implementarea proiectelor de interes comun în cadrul Comunității Energetice și a proiectelor de interes reciproc. În context, reliefăm că intervențiile propuse se referă în special la următoarele aspecte:

A. Definierea proiectelor de interes comun în cadrul Comunității Energetice (CE) și a proiectelor de interes reciproc (IR) și a statutului acestora, specificarea autorității competente pentru facilitarea procesului de autorizare și a atribuțiilor acesteia

Infrastructura energetică este un garant al atingerii obiectivelor naționale de politică energetică în materie de competitivitate, sustenabilitate și siguranță în aprovizionare. În egală măsură, o infrastructură insuficientă este una din cele mai mari bariere în atingerea obiectivelor enumerate. Totodată, și politica statului în domeniul dezvoltării infrastructurii energetice trebuie să fie aliniată pentru a sprijini tranziția energetică necesară către neutralitatea climatică. Dezvoltarea economică a țării trebuie să fie susținută de un sistem energetic mai integrat, care să se bazeze pe niveluri mai ridicate de electrificare bazată pe surse suplimentare regenerabile și cu emisii scăzute de carbon, precum și pe decarbonizarea sectorului gazelor. Prin urmare, atât obiectivele de atenuare a schimbărilor climatice, cât și cele de adaptare la acestea trebuie să se reflecte în mod adecvat în cadrul normativ național.

Regulamentul UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, stabilește în mod exhaustiv care categorii/tipuri de proiecte de infrastructură energetică pot fi incluse în lista proiectelor de interes comun la nivelul Comunității Energetice (în continuare – *proiecte CE*). Concomitent, Regulamentul menționat stabilește statutul prioritar al proiectelor CE în raport cu alte proiecte de infrastructură energetică dezvoltate la nivel național, fapt care implică necesitatea stabilirii unui regim special prioritar pentru proiectele CE în ceea ce privește procesul de obținere a autorizațiilor/actelor permissive de către dezvoltatorii proiectelor respective.

B. Organizarea procesului de autorizare a proiectelor CE

Este important să se raționalizeze și să se îmbunătățească procedura de autorizare, respectându-se principiul subsidiarității, competențele și procedurile naționale în ceea ce privește construcția unor noi infrastructuri energetice, și acordându-le acestora atenția cuvenită. Având în vedere necesitatea stringentă de a dezvolta infrastructuri energetice, simplificarea procedurii de autorizare ar trebui să prevadă un termen clar pentru luarea de către autoritățile relevante a deciziei privind construcția proiectului. Termenul respectiv, ar trebui să fie suficient pentru definirea și gestionarea eficientă a procedurilor și nu ar trebui să compromită standardele înalte privind protecția mediului și participarea publicului, în conformitate cu legislația. Sarcina administrativă ar trebui redusă cât mai mult posibil,

utilizând informațiile furnizate anterior și ținând seama de rapoartele anuale ale inițiatorilor proiectelor. Procedura de autorizare nu ar trebui nici să antreneze sarcini administrative disproporționate în raport cu dimensiunea sau complexitatea proiectului, nici să impună bariere în calea dezvoltării rețelelor transeuropene și a accesului pe piață.

În conformitate cu principiile stabilite în Regulamentul UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, procesul de autorizare a proiectelor CE urmează a fi organizat în două etape: *etapa prealabilă* și *etapa de autorizare propriu-zisă*, iar durata totală a procesului de autorizare a proiectelor CE nu trebuie să depășească termenul de 3 ani și jumătate, cu posibilitatea prelungirii termenului cu cel mult 9 luni. Respectiv, în Legea nr.174/2014 cu privire la energetică, se propune completarea acesteia cu prevederi care să stabilească modul respectiv de organizare a procesului de autorizare pentru proiectele CE și să descrie etapele procesului de autorizare, acțiunile ce urmează a fi întreprinse de autoritatea responsabilă de facilitarea implementării proiectelor CE, de dezvoltatorul proiectului CE, de către alte autorități implicate în procesul de autorizare, precum și termenele limită aplicabile.

C. Consultarea publicului în legătură cu promovarea proiectelor CE

Dezvoltatorul proiectului CE urmează să elaboreze și să prezinte autorității responsabile de facilitarea implementării proiectelor CE un concept privind participarea publicului. Conceptul privind participarea publicului trebuie să includă cel puțin informațiile referitoare la părțile interesate abordate, măsurile preconizate, inclusiv locațiile și datele generice propuse pentru ședințele de consultare, termenul, resursele umane alocate sarcinilor respective.

Autoritatea responsabilă de facilitarea implementării proiectelor CE examinează conceptul respectiv în termen de 3 luni și poate să decidă referitor la validarea conceptului privind participarea publicului sau cu privire la necesitatea modificării acestuia de către dezvoltatorul proiectului CE.

D. Efectuarea și recuperarea investițiilor în proiectele CE cu impact transfrontalier

Un alt aspect important ce necesită a fi abordat în contextul implementării proiectelor CE constituie modul în care are loc recuperarea costurilor de investiții de către dezvoltatorii proiectelor respective, ceea ce implică la rândul său, stabilirea unor principii ce țin de alocarea acestor costuri între părțile care beneficiază de efectele implementării proiectelor CE.

Impactul implementării unui proiect CE se stabilește în cadrul analizei cost-beneficiu elaborată în conformitate cu cerințele stabilite în cadrul TCE. În acest sens, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare-ANRE) publică pe pagina web oficială setul de indicatori și valorile de referință corespunzătoare ale costurilor unitare de investiție pentru proiecte comparabile din sectorul electroenergetic și al gazelor naturale, care pot fi utilizate de dezvoltatorii proiectelor CE pentru efectuarea analizei cost-beneficiu. Setul de indicatori și valorile de referință respective se elaborează de Agenție în comun cu autoritățile de reglementare din statele care sunt parte a Comunității Energetice, în condițiile și termenele stabilite în conformitate cu TCE.

Costurile de investiție realizate în mod eficient în legătură cu implementarea unui proiect CE care vizează dezvoltarea unui obiect de infrastructură energetică din categoria prevăzută în Anexa la proiectul de lege și care se referă doar la Republica Moldova și una sau mai multe din țările părți ale Comunității Energetice se suportă de către operatorii sistemelor de transport sau de către dezvoltatorul/dezvoltatorii proiectului respectiv din țara/țările părți ale Comunității Energetice în care proiectul CE are un impact net pozitiv asupra pieței și se recuperează, ulterior, prin intermediul tarifelor pentru serviciul de transport

din țara/țările respective. Costurile de investiție realizate în mod eficient în legătură cu implementarea unui proiect CE care vizează dezvoltarea unui obiect de infrastructură energetică din categoria prevăzută în Anexa la proiectul de lege și care se referă la Republica Moldova și unul sau mai multe state membre ale Uniunii Europene și/sau la una sau mai multe din țările părți ale Comunității Energetice pot fi suportate de către operatorii sistemelor de transport sau de către dezvoltatorul/dezvoltatorii proiectului respectiv din țara/țările în care proiectul CE are un impact net pozitiv asupra pieței și pot fi recuperate, ulterior, prin intermediul tarifelor pentru serviciul de transport din țara/țările respective. Principiile enunțate, se aplică în măsura în care costurile respective nu sunt recuperate prin intermediul plăților pentru gestionarea congestiilor sau prin intermediul altor plăți efectuate în legătură cu investiția în cauză. Costurile de investiție, nu includ costurile aferente întreținerii și exploatării obiectelor de infrastructură energetică noi construite în cadrul implementării proiectelor CE.

În cazul proiectelor CE care vizează dezvoltarea unui obiect de infrastructură energetică din categoria prevăzută în Anexă, partea I-a, lit. a) și lit. c) și partea a II-a, prevederile ce țin de recuperarea costurilor de investiție se aplică în cazul în care cel puțin un dezvoltator al proiectului CE solicită ANRE acest lucru pentru toate costurile de investiție sau pentru o parte a acestora. În cazul proiectelor CE care vizează dezvoltarea unui obiect de infrastructură energetică din categoria prevăzută în Anexă, partea II, lit. a), prevederile ce țin de recuperarea costurilor de investiție se aplică doar dacă a fost realizată o evaluare a cererii pe piața gazelor naturale, care indică faptul că costurile de investiție efectuate în mod eficient nu se așteaptă a fi acoperite prin intermediul tarifelor pentru serviciul de transport. În cazul în care un proiect CE urmează a fi implementat de mai mulți dezvoltatori, ANRE solicită fără întârziere tuturor dezvoltatorilor proiectului CE să depună în comun cererea de investiție.

În cazul unui proiect CE, pentru care se aplică mecanismul descris, dezvoltatorul proiectului CE este obligat să informeze ANRE în mod regulat, cel puțin o dată pe an și până la punerea în funcțiune a obiectului de infrastructură energetică vizat de proiectul CE, cu privire la progresul înregistrat în acest sens, precum și cu privire la costurile identificate și riscurile asociate implementării proiectului.

E. Alocarea transfrontalieră a costurilor de investiții pentru implementarea proiectelor CE cu impact transfrontalier

După cum a fost menționat mai sus, în contextul prevederilor Regulamentului UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, costurile de investiție realizate în mod eficient în legătură cu implementarea unui proiect CE se suportă de către operatorii sistemelor de transport sau de către dezvoltatorul/dezvoltatorii proiectului respectiv în care proiectul are un impact net pozitiv asupra pieței. Principiul respectiv implică de asemenea necesitatea stabilirii unui mecanism de alocare transfrontalieră a costurilor de investiții, ce urmează a fi gestionat și aplicat de către autoritățile de reglementare.

Respectiv, Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, urmează a fi completată în vederea stabilirii principiilor ce țin de gestionarea cererilor privind realizarea investițiilor în cadrul unui proiect CE (în continuare – *cereri de investiție*) și de alocare a costurilor de investiție între țările implicate în implementarea proiectelor CE.

F. Evaluarea riscurilor asociate implementării proiectelor CE și oferirea de stimulente în dependență de natura și magnitudinea riscurilor identificate.

Conform prevederilor Regulamentului UE nr. 347/2013, în versiunea adaptată, în cazul în care dezvoltatorul unui proiect CE din sectorul electroenergetic sau al gazelor naturale este expus unor riscuri mai mari la dezvoltarea, construcția, operarea sau întreținerea unui element al infrastructurii energetice

care constituie obiectul proiectului CE, prin comparație cu riscurile asociate în mod normal proiectelor de infrastructură asemănătoare, autoritatea de reglementare poate decide cu privire la oferirea unor stimulente pentru proiectul CE respectiv.

Astfel, Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, urmează a fi completată cu prevederi care să stabilească modul de evaluare a riscurilor și principiile aplicabile la oferirea de stimulente pentru asigurarea implementării proiectelor CE.

Pentru a asigura aplicarea principiilor de transparență și obiectivitate la evaluarea riscurilor asociate investițiilor în cazul proiectelor CE din sectorul electroenergetic și al gazelor naturale, procedura și criteriile de identificare și evaluare riscurilor respective urmează a fi stabilite într-o metodologie, elaborată și aprobată în prealabil de către ANRE. La elaborarea metodologiei, ANRE urmează să ia în considerație recomandările emise în acest sens de către Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (în continuare –ACER).

Stimulentele menționate mai sus se oferă dezvoltatorului proiectului CE prin aprobarea de către ANRE a unei hotărâri în acest sens. La aprobarea hotărârii privind oferirea de stimulente pentru un proiect CE, ANRE trebuie să ia în considerație rezultatele analizei cost-beneficiu și, în special, externalitățile pozitive generate de către proiectul CE la nivel regional sau la nivelul Comunității Energetice. Concomitent, ANRE trebuie să examineze riscurile specifice la care este expus dezvoltatorul proiectului CE, măsurile de ameliorare aplicate și justificarea profilului de risc, având în vedere impactul net pozitiv al proiectului CE în comparație cu o alternativă caracterizată prin riscuri reduse. Riscurile eligibile evaluate de către ANRE includ în special riscurile aferente tehnologiilor noi de transport, riscurile legate de recuperarea parțială a costurilor și riscurile de dezvoltare.

G. Implementarea proiectului CE și monitorizarea

Dezvoltatorii proiectelor CE elaborează un plan de implementare pentru proiectele CE care cuprinde un calendar privind:

- a) studiile de fezabilitate și de proiectare;
- b) construcția și punerea în funcțiune;
- c) calendarul procesului de autorizare a proiectului CE.

Autoritatea responsabilă de facilitarea implementării proiectelor CE monitorizează la nivel național progresele realizate în implementarea proiectelor CE și prezintă anual Grupului responsabil al Comunității Energetice un raport cu privire la progresele sau întârzierile în implementarea proiectelor CE în ceea ce privește procesul de autorizare, precum și motivele unor astfel de întârzieri.

H. Proiectele de Interes Reciproc (Proiecte IR)

În contextul propunerilor SCE cu privire la Regulamentul UE nr. 869/2022, conform Proiectului de lege proiectele IR urmează a fi incluse în lista proiectelor Comunității Energetice și urmează să beneficieze de același tratament ca și proiectele CE în partea ce ține de acordarea statutului prioritar, organizarea procesului de autorizare, consultările publice, depunerea și examinarea cererii de investiții și raportare și monitorizare.

I. Categoriile de infrastructuri energetice

Prin proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, se propune completarea Legii nr.174/2017 cu privire la energetică, cu o anexă ce indică categoriile de infrastructuri energetice care pot fi incluse în lista Comunității Energetice.

Suplimentar, evocăm că unul din pilonii de bază a pachetelor legislative energetice în Uniunea Europeană și în cadrul Comunității Energetice este independența autorităților naționale de reglementare a sectorului

energetic. Astfel, în anul 2021 Secretariatul Comunității Energetice a sesizat asupra unor modificări ale Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică, incluse prin prevederile Legii nr. 121/2021 pentru modificarea unor acte normative, care în viziunea Secretariatului Comunității Energetice sunt în măsură să influențeze asupra independenței în luarea deciziilor de către ANRE și nu respectă bunele practici ale Pachetului Energetic III.

Ținând cont de cele sesizate de către Secretariatul Comunității Energetice, prin proiectul de lege se propun modificări la art.10 din Legea nr.174/2017 cu privire la energetică, prin abrogarea lit. f) și g) din alineatul (12) și respectiv abrogarea alin.(13¹), ce vizează instituirea temeiurilor de revocare din funcție a directorilor ANRE. Aceasta deoarece prevederile respective sunt de natură de a afecta independența ANRE, întrucât sunt interpretabile și vagi și pot fi aplicate pentru a demite din funcție membrii Consiliului de Administrație, în mod discreționar și subiectiv.

Având în vedere modificările la art. 411 alin. (3) din Codul contravențional aprobate prin Legea nr. 102/2022 pentru modificarea unor acte normative (în vigoare din 20.04.2022) prin care a fost exclusă competența instanțelor de judecată de a examina în fond procesele verbale cu privire la contravenție întocmite de către agenții constatatori din cadrul ANRE, respectiva competență fiind atribuită Directorului general și Directorilor Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, se propune modificarea prevederilor corespunzătoare din Legea 174, Legea 108, Legea 107, în partea ce ține de obligativitatea remiterii proceselor-verbale cu privire la contravenție în adresa instanțelor de judecată, întrucât acestea sunt caduce, urmând a fi excluse în procesul de modificare a acestora.

De asemenea, se propune includerea în Legea nr. 174/2017 a unui set de norme pentru ca ANRE să fie abilitată cu competențe de formare a resurselor și sistemelor informaționale departamentale, care ar permite eficientizarea exercitării atribuțiilor proprii, precum și a proceselor de documentare și de utilizare a acestora, și întru asigurarea efectuării schimbului de date între sistemele informaționale deținute de ANRE și cele deținute de autoritățile/instituțiile publice cu atribuții în domeniile de competență ale Agenției sau în domenii conexe activității participanților la piețele reglementate.

Cu referire la a **III-a categorie de reglementare**, merită a fi menționat că la etapa Consultărilor publice a proiectului de lege, Unitatea Consolidată pentru implementarea și monitorizarea proiectelor în domeniul energiei a solicitat completarea proiectului cu un articol adițional, de modificare a Legii nr. 120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești–Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești.

Legea nr. 120/2022 a fost adoptată în vederea implementării Proiectului de interconectare a rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România Faza I, Proiectul fiind prevăzut de Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin HG nr. 102/2013. Lucrările de construcție a LEA 400 kV pe direcția Vulcănești – Chișinău și a stației electrice de tip Back-to-Back sunt parte a Proiectului de Interconectare a rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I și vor fi realizate în perioada 2021-2024. Astfel, având în vedere că la etapa de promovare/avizare a proiectului de Lege printr-o eroare tehnică nu au fost incluse 2 sate (s. Lipoveni și s. Topala, r-nul Cimișlia), dar care conform studiului de fezabilitate și schiței de proiect fac obiect expropriere, de altfel pentru aceste sate a fost efectuată Cercetarea prealabilă, consultări publice, obținute certificate de urbanism, avizele privind coordonarea schiței de proiect și înființate Comitete de monitorizare a impactului social, includerea acestora este una imperioasă și de interes național.

5. Fundamentarea economico-financiară

Aprobarea proiectului nu va necesita cheltuieli financiare și alocarea mijloacelor financiare suplimentare de la bugetul de stat.

Cheltuielile autorităților publice legate de implementarea și punerea în aplicare a prevederilor/modificărilor operate în proiect se vor finanța din contul și în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în legea bugetară anuală.

Totodată, contextul implementării legii pentru modificarea unor acte normative, ar putea genera unele costuri suplimentare pentru dezvoltatorii proiectelor CE, costuri ce țin în principal de elaborarea și menținerea paginii web destinate proiectului CE, de elaborare a broșurii informative și de organizare a consultărilor publice. Cu toate acestea, costurile respective sunt ne semnificative în comparație cu costurile de investiție, necesare a fi realizate în legătură cu implementarea proiectelor CE și mai ales în comparație cu eventualele despăgubiri ce ar trebui achitate de dezvoltatorii proiectelor CE terților afectați.

Aceste costuri, însă sunt infime în raport cu beneficiile pe care le va avea Republica Moldova în cazul creării cadrului normativ necesar pentru implementarea proiectelor CE în termeni proximi și în condiții de transparență și eficiență, create în conformitate cu cele mai bune practici europene.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Pentru asigurarea implementării corespunzătoare a proiectului de lege vor fi necesare realizarea următoarelor măsuri:

- elaborarea și publicarea de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei a Ghidului privind procedura de autorizare a proiectelor de interes comun;
- elaborarea și publicarea de către ANRE pe pagina web oficială, a setului de indicatori și valorile de referință corespunzătoare ale costurilor unitare de investiție pentru proiecte comparabile din sectorul electroenergetic și al gazelor naturale, care vor putea fi utilizate de dezvoltatorii de proiecte CE pentru elaborarea analizei cost-beneficiu;
- elaborarea de către ANRE a Metodologiei și criteriile utilizate la evaluarea investițiilor în proiecte de infrastructură a energiei electrice și a gazelor naturale și la evaluarea riscurilor mai ridicate aferente acestora.

Totodată, Regulamentul (UE) 2018/1999 privind guvernarea uniunii energetice și a acțiunilor climatice, urmează a fi transpus pe parcursul anului 2023, prin Hotărâre de Guvern, însă temei legal pentru elaborarea și adoptarea acesteia urmează să rezulte dintr-un act normativ superior. Astfel, Guvernul urmează să aprobe Regulamentul privind mecanismul de guvernare energetică și a acțiunilor climatice. Mai mult decât atât, având în vedere modificările propuse la art.32 alin.(6) din Legea nr.174/2014 cu privire la energetică, Guvernul urmează să aprobe Planul național integrat privind energia și clima (PNIEC). Primul PNIEC se elaborează și se prezintă Secretariatului Comunității Energetice cel târziu la 30 iunie 2024, cu consultarea prealabilă a proiectului acestuia până la data de 30 iunie 2023, și vizează perioada 2025-2030. Relevăm că, PNIEC va stabili obiectivele energetice și angajamentele pe termen lung asumate în legătură cu emisiile de gaze cu efect de seră și, în special pentru prima perioadă din 2025-2030, obiectivele RM privind energia și clima pentru 2030.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul a fost supus procedurii de examinare și avizare în conformitate cu prevederile Legii nr.100/2017 privind actele normative.

Totodată, pe marginea Proiectului s-a expus și Secretariatul Comunități Energetice. Propunerile parvenite au fost examinate și utilizate pentru îmbunătățirea Proiectului de lege, iar rezultatele avizării sunt reflectate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor. În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost publicat și poate fi accesat pe pagina web oficială a Ministerului Energiei (compartimentul „*Transparența*”, directoriul *Transparență decizională*”) și pe portalul guvernamental particip.gov.md.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul va fi supus expertizei anticorupție, conform art. 35 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele acesteia vor fi incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul de lege, întrucât conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, a fost supus expertizei de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene de către Centrul de Armonizare a Legislației și rezultatele acesteia sunt incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul a fost supus expertizei juridice, conform art.37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele examinării acesteia sunt reflectate în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

11. Constatările altor expertize

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative, conține unele prevederi care pot fi tratate ca având impact asupra activității de întreprinzător, în contextul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător.

În acest sens, a fost elaborată Analiza de impact la proiectul de lege, în conformitate cu cerințele Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.23/2019.

Evocăm că, analiza impactului la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost examinată în cadrul ședinței Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător din 28 februarie 2023. Ca urmare a examinării, analiza impactului la proiectul de lege a fost susținută condiționat.

Obiecțiile și propunerile recepționate în cadrul consultărilor publice a Analizei de impact la proiectul de lege, precum și a celor expuse în cadrul ședinței Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător vor fi examinate în procesul definitivării analizei impactului și vor fi reflectate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor, în care vor fi expuse argumentele pentru acceptarea sau neacceptarea propunerilor/obiecțiilor respective.

De asemenea, relevăm că proiectul nu cade sub incidența altor expertize necesare a fi efectuate în condițiile Legii nr.100/2017.

Ministru

Victor PARLICOV